

Barnets röst behöver bli hörd

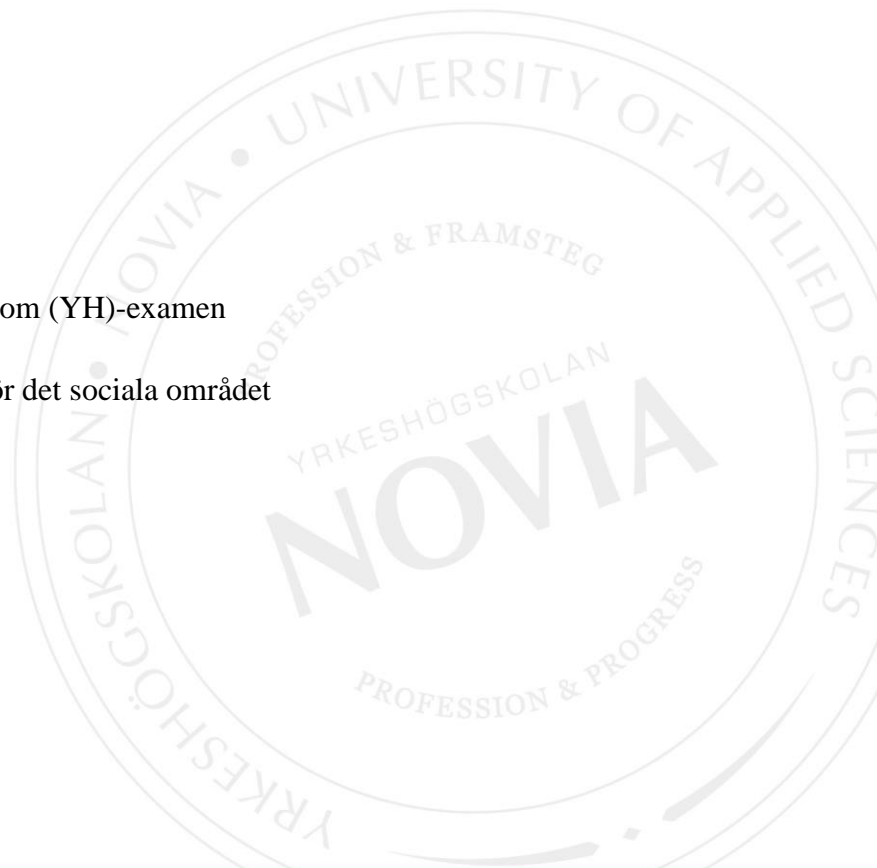
**En kvalitativ studie om barns delaktighet i
småbarnspedagogiken**

Sofia Martin

Examensarbete för Socionom (YH)-examen

Utbildningsprogrammet för det sociala området

Vasa 2020

EXAMENSARBETE

Författare: Sofia Martin
Utbildning och ort: Det sociala området, Vasa
Inriktning/alternativ/Fördjupning: Småbarnspedagogik och metodik
Handledare: Susanne Jungerstam och Ralf Lillbacka

Titel: Barnets röst behöver bli hörd– en kvalitativ studie om barns delaktighet i småbarnspedagogiken

---

Datum 4.10.2020

Sidantal 34

Bilagor 1

Abstrakt

Examensarbetets syfte är att undersöka hur pedagogerna i Malax kommun arbetar för att göra barnen delaktiga i planering, utvärdering och utveckling av småbarnspedagogiken. År 2018 kom den nya grunderna för planen för småbarnspedagogik och där uppmanas småbarnspedagogiken att göra barnen mer delaktiga, därför har jag valt att skriva kring ämnet barns delaktighet i småbarnspedagogiken med fokus på pedagogernas synvinkel.

Teoridelen fokuserar på begreppet delaktighet, betydelsen av barns delaktighet, skillnader mellan barnperspektiv och barns perspektiv och lagar och styrdokument kring barns delaktighet. I teoridelen tar jag också upp hur man kan utvärdera och dokumentera verksamheten och hur man kan göra barnen delaktiga i den processen.

Undersökningen gjordes genom kvalitativa intervjuer med fyra pedagoger inom Malax kommun. Genom undersökningen framkom att alla pedagoger på ett eller annat sätt försöker göra barnen mer delaktiga men arbetssätten ser lite olika ut. Målet enligt alla pedagoger var att göra barnen mer delaktiga i verksamheten och alla pedagoger är ense om att det finns saker som kan utvecklas för att göra barnen mer delaktiga.

Språk: Svenska

Nyckelord: småbarnspedagogik, delaktighet, inflytande

BACHELOR'S THESIS

Author: Sofia Martin

Degree Programme: Social welfare, Vaasa

Specialization: Pre-school pedagogy and methodology

Supervisor(s): Susanne Jungerstam and Ralf Lillbacka

Title: The child's voice needs to be heard – a qualitative survey on children's participation in early childhood education

---

Date 4.10.2020   Number of pages 34

Appendices 1

Abstract

The aim of this thesis is to find out how the pre-school teachers in Municipality of Malax include children in the planning process, evaluating and developing in the pre-school pedagogy. In 2018 the National Core Curriculum for early Childhood Education and Care was renewed and there it says that children need to participate more in planning, evaluating and developing in the pre-school. Because of this I chose to find out more about children's participation in pre-school pedagogy from the pedagogues point of view.

The main subjects I wrote about are participation and participation on the children's point of view, the differences between children's perspective and child perspective. I will also make a summery out of what the Finnish laws stipulate about children's rights to participate and write about how to evaluate the pre-school work and how to make the children a part of it.

The survey is based on qualitative interviews with four pedagogues in Malax kommun. The result in the survey shows that all of the pedagogues are trying to give the children more ways to participate but they have different ways to do it. The goal for all of the pedagogues was that children need to participate more in planning, evaluating and developing in the pre-school. All of the pedagogues think that there are things that they can do better to make children participate more.

Language: swedish

Key words: pre-school education, participation, influence

Innehållsförteckning

1	Inledning.....	1
2	Syfte	2
3	Olika begrepp.....	2
3.1	Begreppen delaktighet, inflytande och empowerment.....	3
3.2	Socialpedagogikens syn på delaktighet	4
4	Betydelsen av barns delaktighet	5
4.1	Det sociala samspelet mellan barn och vuxna	7
4.1.1	Pedagogens roll i samspelet med barn.....	8
4.2	Skillnaden mellan barnperspektiv och barns perspektiv	9
4.2.1	Betydelsen av barnperspektiv och barns perspektiv inom småbarnspedagogiken	10
4.3	Hur ser barn på vuxna?	11
5	Barns rätt till inflytande och delaktighet	11
5.1	Barnskyddslagen och lag om småbarnspedagogik	11
5.2	Grunder för planen för småbarnspedagogik	12
5.3	FN:s konvention om barns rättigheter.....	13
6	Demokrati inom småbarnspedagogiken	13
7	Dokumentation	15
7.1	Pedagogisk dokumentation.....	15
7.1.1	Pedagogisk dokumentation inom småbarnspedagogiken i Malax kommun.....	17
7.2	Utvärdering av den pedagogiska verksamheten.....	17
8	Tidigare forskning.....	18
9	Undersökning och genomförande	19
9.1	Val av metod och respondenter.....	20
9.2	Datainsamling.....	20

9.3	Sekretessen.....	21
9.4	Analysmetod.....	21
10	Resultat.....	22
10.1	Kunskap och åsikter kring begreppet delaktighet.....	22
10.2	Barnens delaktighet i planering, utvärdering och utveckling	23
10.3	Pedagogens stöd.....	25
10.4	Riktlinjerna för barns delaktighet utifrån grunderna för planen för småbarnspedagogik.....	25
10.5	Kunskap och möjligheter att utveckla sig som pedagog.....	27
10.6	Orsaker till att barn inte får vara delaktiga	28
10.7	Förbättringar	29
11	Slutdiskussion	30
12	Källförteckning	32

Bilaga

1 Inledning

År 2018 förnyades Grunderna för planen för småbarnspedagogik i Finland och i den nya versionen framkommer hur viktigt det är att göra barnen delaktiga i planering, utvärdering och utveckling av verksamheten inom småbarnspedagogiken. Därför har jag valt att undersöka hur pedagogerna i Malax kommun tänker kring delaktighet och hur de arbetar för att göra barnen mer delaktiga i verksamheten.

I examensarbetet kommer jag att skriva kring delaktighet och varför det är viktigt att barnen görs delaktiga i småbarnspedagogiken. Jag har skrivit i examensarbetet om vilka lagar och styrdokument som påverkar barns delaktighet och vad grunderna för planen för småbarnspedagogik säger om barns delaktighet. I examensarbetet kommer jag också att beskriva pedagogens roll i samspelet med barn och svara på frågan hur pedagogen kan stöda barnet att bli mera delaktiga i sin vardag.

Jag har valt att se det från pedagogernas synvinkel eftersom det är pedagogerna som har mest kunskap om hur man arbetar för att göra barnen mer delaktiga i småbarnspedagogiken. Det skulle också ha varit intressant att se det från både barnens och vårdnadshavarnas synvinkel men jag vill fokusera på hur pedagogerna gör och för att få en inblick i hur de arbetar i Malax kommun och också för att det är pedagogerna som ska kunna arbeta utifrån de nya grunderna för planen för småbarnspedagogik och det motsvarar mest mitt syfte. Genom undersökningen vill jag ta reda på hur pedagogerna arbetar i Malax kommun med ämnet delaktighet. Jag vill genom mina forskningsfrågor ta reda på hur pedagogerna gör barnen delaktiga i småbarnspedagogiken och om verksamheten har ändrats sedan de nya grunderna för planen för småbarnspedagogik trädde i kraft.

Undersökningen gjordes genom intervjuer av fyra pedagoger inom Malax kommun. Pedagogerna som jag har intervjuat representerar olika yrken inom småbarnspedagogiken, lärare inom småbarnspedagogik, förskolelärare och barnskötare. Detta för att få en så bred bild som möjligt av hur pedagogerna arbetar kring barns delaktighet. Slutligen har jag sammankopplat teoridelen med den empiriskadelen genom en slutdiskussion som sammanfattar svaren på mina forskningsfrågor och svaren från intervjuerna med pedagoger inom Malax kommun.

2 Syfte

Syftet med det här examensarbetet är att undersöka hur pedagogerna på daghemmen i Malax kommun ger barnen möjlighet att aktivt delta i planering, utvärdering och utveckling av verksamheten. I nya grunderna för planen för småbarnsfostran, som trädde i kraft 2018, betonas att barnen skall vara mera delaktiga i verksamheten och jag vill ta reda på hur pedagogerna på daghemmen arbetar för att ge barnen mer inflytande i sin egen vardag. Jag har valt att se det från pedagogernas synvinkel eftersom de arbetar med dessa frågor dagligen i sitt arbete och examensarbetet skulle bli för omfattande med också barnens och vårdnadshavarnas synvinkel.

Frågeställningar som jag kommer att besvara:

- Vad har pedagogerna för upplevelse av vad delaktighet betyder för barnen inom småbarnspedagogiken? Vad betyder delaktighet enligt pedagogerna?
- Är pedagogerna bekanta med grunderna för planen för småbarnsfostran och hur beaktar de barns delaktighet utifrån den inom småbarnspedagogiken?
- Hur gör pedagogerna för att göra barnen delaktiga inom småbarnspedagogiken?
- Vilka förbättringar behövs inom småbarnspedagogiken för att barnen ska göras mera delaktiga?

3 Olika begrepp

I det här examensarbetet kommer jag att använda mig av begreppen delaktighet och inflytande som jag i det här kapitlet kommer att definiera. I Finland använder vi begreppet småbarnspedagogik när det gäller barn under 6 år, efter småbarnspedagogiken och innan man börjar skolan så går barnen i förskola. Jag kommer också att använda mig av källor från Sverige och där använder man begreppet ”förskola” genom hela småbarnstiden fram tills man börjar skolan. Jag har dock valt att genomgående i hela examensarbetet använda endast ordet småbarnspedagogik eftersom arbetet syftar till barn under förskoleåldern.

3.1 Begreppen delaktighet, inflytande och empowerment

Enligt svenska akademins ordlista förklaras ordet delaktig med *"som har del i ngt"* och begreppet inflytande förklaras med *"möjlighet att påverka"*. (Svenska akademins ordlista). Enligt Arnér är begreppet delaktighet en synonym till inflytande och i många situationer inom småbarnspedagogiken så kan begreppet inflytande användas lika bra som delaktighet. Enligt hur Arnér förklarar så kan dessa begrepp tolkas olika på så sätt, om barn är delaktiga så får de ta del av något som redan är bestämt medan barns inflytande ger en tydligare förklaring på att barn verkligen ska kunna göra sin röst hörd och kunna påverka. (Arnér, 2009, 14).

Delaktighet kan ses som en motsats till utanförskap och att vara underordnad, som är en del av socialpedagogikens mest kända problem. Begreppet delaktighet har börjat användas mera allt eftersom nya problem inom det sociala har kommit fram. Delaktighet kan alltså ses som en lösning på problemet utanförskap och att vara underordnad, som kan sammankopplas med sociala problem som t.ex. funktionshinder och etnicitet. (Molin, Gustavsson & Hermansson, 2010, 24-26)

Begreppen delaktighet och inflytande kan ha lite olika betydelse beroende på hur man tolkar dem. Begreppet delaktighet kan tolkas som att barn får vara delaktiga i något som redan har planerats i förväg. Begreppet inflytande kan tolkas mer som att barnen faktiskt har en konkret möjlighet att påverka sin situation (Arnér & Tellgren, 2006, 13-15). När man funderar på vilket inflytande barn kan ha i sin vardag så gäller det oftast i situationer där vuxna tidigare har bestämt hur det ska vara och det är där barnen borde få mer inflytande att kunna påverka (Arnér & Tellgren, 2006, 79).

Inflytande kan tolkas som att man har möjlighet att påverka i beslutsprocesser som är organiserade på förhand. Ett exempel på ett tillfälle där barn kan ha möjlighet till inflytande är inom barnrådet. Däremot kan man tolka begreppet delaktighet på ett sådant sätt att man är en del av en grupp och i den pedagogiska verksamheten kan man tolka det som att man känner sig accepterad och bekräftad. (Dolk, 2013, 179-180)

Empowerment är ett begrepp som används i liknande sammanhang som begreppet delaktighet. Empowerment kommer från engelskan och översätts till svenska med begreppen egenmakt eller självbestämmande. Betydelsen av begreppet empowerment är att försöka få användning av människans resurser och få personen att känna att den har kontroll över den egna livssituationen. Man använder också begreppet empowerment i

sammanhang där man vill stärka personens egna förmågor att handla utifrån vad personen själv tycker och tänker. Personers egna erfarenheter och upplevelser är viktiga i sammanhang där man använder begreppet empowerment. (Åkerström Kördel & Brunberg, 25-27, 2017)

3.2 Socialpedagogikens syn på delaktighet

Utgår man från hur socialpedagogiken förklarar begreppet delaktighet så anses delaktighet som en relation mellan en person och samhället. För att en person ska känna sig delaktig så behöver hen få känna sig aktivt deltagande i samhällets olika gemenskaper. Inom socialpedagogiken ser man på delaktighet i tre olika dimensioner: deltagande, aktörskap och tillhörighet. (Rosengren, et.al. 2019, 41)

Delaktighet i dimensionen deltagande syftar till alla människors lika värde och att samhället ska vara jämlikt för alla individer. Om människor känner att de inte kan påverka sitt eget liv och hur samhället utvecklas så får de en känsla av att känna sig utanför och inte kunna påverka. I Finland arbetar man utifrån att medborgarna ska kunna påverka att utveckla välfärdssamhället eftersom man vill veta vad medborgarna i samhället vill ha för tjänster. Man arbetar också för att medborgarna i Finland ska kunna delta i sin egen klientprocess, klienten har rätt att bli respekterad, lyssnad till och att få specialarrangemang om så behövs. Barnens rätt när det gäller delaktighet är beskyddat av lagen och barnets inflytande i olika beslut tas i beaktan utifrån olika skalor. (Rosengren, et.al. 2019, 41-43)

Genom dimensionen aktörskap så menar man att det inte räcker med att personen ges möjlighet till deltagande och påverkande utan att personen måste lära sig hur man aktivt kan delta och påverka. Aktörskap är inget man föds med utan något man lär sig i utvecklingen. Man måste kunna läsa och skriva, veta vilka rättigheter man har och kunna begära sina rättigheter som samhällsmedlem. Personen behöver stöd från närmiljö och relationer i utvecklingen av delaktighetskänslan men personen själv måste också ha förmågan att aktivt delta och vara en aktör. (Rosengren, et.al. 2019, 43-44)

Delaktighet i dimensionen tillhörighet har betydelsen att man tillhör någon form av gemenskap, t.ex. ett fotbollslag eller en skolklass, men det räcker inte med att bara fysiskt vara med i gemenskapen utan personen måste känna sig tillhörig till gruppen för att kunna känna delaktighet. Känslan av att man tillhör något står alltid i relation till något, t.ex. till en människa, en plats eller materiella saker. Men tillhörighetskänslan uppkommer inte om

personen inte får något gensvar tillbaka, det innebär att personen måste få någon form av bekräftelse från en grupp för att kunna känna att den tillhör gruppen och kan känna sig delaktig. (Rosengren, et.al. 2019, 44-46)

Socialpedagogikens syn på småbarnspedagogiken är att alla barn, oberoende särskilda behov, ska få gå på allmänna daghem. Pedagogiken hänvisar till principen social inklusion. Det här betyder att småbarnspedagogiken behöver utveckla metoder och förbättra sina kunskaper så att också barn med särskilda behov får en utvecklande lärmiljö. Alla barn behöver den sociala samvaron med jämnåriga barn. I många fall har man sett att social inklusion i småbarnspedagogiken innebär att pedagogen bedömer utifrån hur många sammanhang barnet är med i, hur många barnet leker med och hur ofta det händer. Utifrån det så bedöms barnet att vara väl inkluderat i gruppen eftersom det ser ut som att barnet är mycket delaktig men det här säger inget om hur barnet själv känner det. Barnet själv kan känna att det inte är uppskattat eller får vara såsom hen själv känner att hen vill vara i den situationen. Det har också visat sig att barn oftast deltar i grupper där de själva inte får sin åsikt fram eller deras behov inte tillgodoses. (Madsen, 2006, 205-217)

Enligt socialpedagogiken så skapas nya lösningar på problem eftersom nya sociala problem uppstår. Delaktighet är enligt socialpedagogikens syn en lösning på problemet att hamna utanför i samhället. Det som gör att man kan hamna i utanförskap kan vara t.ex. funktionshinder eller etnicitet. Enligt socialpedagogisk syn på lärande så ska barnen bli motiverade att delta i samhället. Barnen behöver få meningsfulla aktiviteter som motiverar dem till att lära sig men också för att barnen ska kunna utvecklas att senare kunna använda sina förutsättningar i samhället. (Molin, Gustavsson & Hermansson, 2010, 24-28, 251-252)

4 Betydelsen av barns delaktighet

Enligt Sheridan och Pramling Samuelsson så skall barn, tillsammans med de vuxna, aktivt få vara med och påverka beslut som berör läromiljön i småbarnspedagogiken. Till läromiljön hör t.ex. att sätta upp trivselregler, välja aktiviteter och välja vilket material man vill jobba med. Det finns alltid mål som man strävar till inom småbarnspedagogiken men betydelsen med att barn skall få vara delaktiga är enligt Sheridan och Pramling Samuelsson att det skall finnas alternativ för barnen att välja mellan för att uppnå dessa mål. (Pramling Samuelsson & Sheridan, 2016, 41)

Det finns många situationer inom småbarnspedagogiken där det tas olika beslut, genom att barnen får vara delaktiga i dessa beslut så lär sig barnen att ta hänsyn till andras åsikter och synpunkter. När barnens egna åsikter blir hörda så lär de sig att också respektera andras åsikter och på det sättet förstå hur man handlar demokratiskt. Det yngsta barnet i småbarnspedagogiken får för första gången ta del av demokrati genom att det får t.ex. välja vad det vill äta just den dagen. Men i vissa situationer kan man inte alltid låta barnet bestämma hur det vill göra, den vuxne får då ta beslutet men det är ändå viktigt att sätta ord på barnets känslor i den situationen och förklara varför man som vuxen gjorde det beslutet. Samhället vill att barnen skall fostras till demokratiska medborgare och genom att redan inom småbarnspedagogiken låta barnen vara delaktiga men också att lära dem att respektera andras åsikter så är man en god bit på väg. (Pramling Samuelsson & Sheridan, 2016, 41-42)

Barn försöker genomföra handlingar som ska ge en betydelse, precis som vuxna, och dessa handlingar kan vuxna endera tillåta eller neka. Får barnen tillåtelse till sin handling så blir de inspirerade att bygga vidare på den och känner att de får en bekräftelse som ger dem bättre självförtroende. Barn utvecklar sitt lärande och sin lek mera om pedagogerna är mera intresserade av deras tankar och idéer. (Arnér, 2009, 14). För att kunna göra barn delaktiga i småbarnspedagogikens verksamhet så måste man ta del av barnens perspektiv. Meningen är att barn ska lära sig att tänka demokratiskt och bli självständiga individer. (Pramling Samuelsson, Sommer & Hundeide, 2011, 35)

Enligt Johannesen och Sandvik så är barns delaktighet och inflytande så mycket mera än bara att få göra egna val i småbarnspedagogiken. De anser att barnen är en del av en gemenskap inom småbarnspedagogiken och det handlar om att kunna visa respekt och att man skall kunna ha med alla i gruppen även om alla har olika åsikter. Det handlar inte om att alla barn ska få göra som de vill utan vuxna ska tillsammans med barnen lära sig att fungera i en grupp, lära sig att lyssna och ta hänsyn till andra. Barnen ska känna att de gemensamt har kommit fram till ett beslut och att det enskilda barnet ska känna att dennes deltagande ledde fram till det beslutet som gjorts. Det är alltså på den vuxnas ansvar, pedagogen, att alla barn känner sig delaktiga och inkluderade. (Johannesen & Sandvik, 2008, 28-32)

Enligt världshälsoorganisationen definierar man begreppet delaktighet som ”engagemang i en livssituation”, deras definition av begreppet delaktighet syftar främst till barns hälsa och funktionstillstånd men kan också användas till barn utan funktionsnedsättningar. Grunden

för världshälsoorganisationens betydelse av delaktighet är att mänskliga rättigheter tas i beaktan och att man skall förebygga folkhälsoproblem. Denna definition av delaktighet är ganska lika med barnkonventionens definition av begreppet. Genom ett svenskt forskningsprojekt tillsammans med barn och unga har definitionen av delaktighet även fördjupats utifrån världshälsoorganisationens definition till att delaktighet betyder att man har inflytande i sin livssituation och att man ska kunna ta eget ansvar och göra egna beslut. (Åkerström Kördel & Brunnberg, 2017, 16-18)

Det är vuxnas plikt att se till att yngre barn eller barn med bristfällighet i sin kommunikation ges möjlighet att få sin åsikt hörd, man kan använda sig av olika alternativa medel för att uttrycka sig eller anpassad information som barnen förstår. Det är ingen skillnad om barn har lätt att uttrycka sig och ta ansvar eller om de behöver extra stöd, alla barn behöver få samma förutsättningar att vara delaktiga. (Åkerström Kördel & Brunnberg, 2017, 105)

För att barn ska kunna bli delaktiga så krävs det av pedagogen att man försöker se på situationer ur barnens perspektiv. Det är pedagogens uppgift att ge barnen möjlighet att ha ett eget sätt att se på världen och att barnens intressen och tänkande bemöts och skall behandlas med respekt. Det krävs att pedagogen är fullständigt närvarande när det gäller att bemöta barnets känslor, t.ex. att man skrattar med barnet när det skrattar eller pratar med lugn och tröstande röst när barnet är ledset. (Johansson & Thornberg, 2014, 126-129)

Genom att barnen får vara delaktiga så gynnas barnets lärande, sociala förmågor och för barnets demokratiska kompetenser. När barnet får vara med i beslut som angår barnet så lär sig barnet att deras röst blir hörd men också att lyssna på andra och samarbeta tillsammans med andra. Barnet känner mer kontroll över sin situation om de får vara delaktiga samtidigt känner sig barnet tryggare och kan bli inspirerad till att nära sig mer och nya saker. (Åkerström Kördel & Brunnberg, 2017, 77-78)

4.1 Det sociala samspelet mellan barn och vuxna

George Herbert Mead menar för att människor ska kunna ha ett meningsfullt samspel så behöver båda parterna kunna förstå varandras perspektiv. Man behöver kunna försöka sätta sig in i den andra personens tankebanor för att kunna ge ett så gott bemötande som möjligt. Enligt Mead så utvecklas människan helatiden i den sociala kontakten med andra

människor. Arnér menar därmed att de vuxna har en väldigt stor roll i barnens utveckling gällande det sociala samspelet och när det gäller att ge barnen möjlighet till inflytande. (Arnér, 2009, 28)

Vuxna kan omöjligt sätta sig in i rollen att vara barn just nu eftersom vuxna har varit barn i en annan tidsperiod då det såg annorlunda ut i samhället. Pedagogerna måste arbeta utifrån att varje barn har en egen uppfattning om hur det är att vara i nuet och de vet bäst om hur de upplever saker och ting. Vi måste lita på att barnet vet själv vad som är bäst för ett barn i sin egen ålder idag eftersom det inte var samma när vi vuxna var i samma ålder. Inget barn är det andra lik och vuxna ska vara mera öppna för barn, de uppfyller inte alltid våra förväntningar men vi kan upptäcka helt nya saker som vi inte vet att barnen kan genom att ge barnen mera utrymme att vara sig själva. (Johannesen & Sandvik, 2008, 36-39)

4.1.1 Pedagogens roll i samspelet med barn

Loris Malaguzzi, som grundade Reggio Emilia-filosofin, har utformat en liknelse kring pedagogens roll i samspel med vuxna. Liknelsen handlar om att man som pedagog ska ta emot bollen som barnet kastar och kasta tillbaka den så att barnet fortfarande vill vara med i spelet. Vilket betyder att pedagogerna verkligen ska lyssna på vad barnet har att säga och visa barnet att det tas på allvar. Många pedagoger skyller på att det inte finns tid för att samtala med barnen men enligt Arnér och Tellgren så handlar det om hur pedagogerna fördelar sin tid, det är viktigt att ha en öppen dialog med barnen om hur de ska ta vara på tiden som de har tillsammans. (Arnér & Tellgren, 2006, 57-58)

Pedagogens kompetens har en viktig del i barnets läroprocess i småbarnspedagogiken. Pedagogerna ska ha kunskap om barnets behov och intressen av att lära sig samt kunna koppla samman småbarnspedagogikens mål med barnens vilja av att lära sig. Något som också påverkar barnens läroprocess i småbarnspedagogiken är pedagogens syn på uppfostran och vilka värderingar pedagogerna har. Allt detta påverkar den pedagogiska kvaliteten på småbarnspedagogiken. Pedagogens roll är att skapa en verksamhet som ger barnet bästa möjliga förutsättningar till att lära sig, att utvecklas personligen och att barnen ska må bra. (Pramling Samuelsson & Sheridan, 2016, 121-122)

4.2 Skillnaden mellan barnperspektiv och barns perspektiv

Enligt Arnér så kan begreppet barnperspektiv tolkas på många olika sätt. Det finns inte bara ett barnperspektiv, det kan å ena sidan tolkas olika beroende på kulturella, sociala och historiska bakgrunder i samhället och å andra sidan kan barnperspektiv tolkas på hur barnen själva ser på saker och ting. Arnér nämner frågeställningar om det är de vuxna som står för vad de anser att barnen ser och tycker ur barnperspektiv och kan de vuxna verkligen se saker ur barns synvinkel så att det överensstämmer barnens tankar och åsikter. (Arnér, 2009, 28-29)

Barnperspektiv är när en vuxen försöker se saker ur barnets synvinkel och genom att ha barnet i åtanke ta beslut som gynnar barnets bästa. Den vuxna behöver lyssna till barnet och sedan använda sig av den informationen och forma en egen uppfattning av vad barnet berättar. Det som kan påverka barnperspektiv är t.ex. den vuxnas relation, kunskap och intressen för barnet. (Arnér & Tellgren, 2006, 33-36)

Barnperspektiv är något som skapas av vuxna som försöker så realistiskt som möjligt se saker ur barns perspektiv genom att använda sig av t.ex. vetenskapliga idéer kring barns tänkande och handlande. Man kan som vuxen försöka komma så nära att tolka barns erfarenhet och tankar genom barnperspektivet men det kommer ändå att vara vuxnas syn på barn och inte barnets eget perspektiv. (Pramling Samuelsson, Sommer, Hundeide, 2011, 42)

Barns perspektiv handlar om barnens sätt att se på livet och vad de anser är meningsfullt, att se på saker ur barnens synvinkel. Enligt en studie av Birgitta Qvarsell så stämmer inte barnens och de vuxnas åsikter om vad som är viktigt i småbarnspedagogiken överrens. Därför menar Qvarsell att de vuxna kanske inte alltid ser barnets bästa utan kan snarare försumma barnens åsikter och tankar vilket betyder att barnen inte får inflytande i sin vardag. Ett sätt att kunna förstå barnens önskemål kan vara att försöka följa med och fånga upp vad det är som barnen visar intresse för. (Arnér, 2009, 30). Barns perspektiv kan beskrivas med att se på saker med barnens ögon. Vad föreställer sig barnet och vad anser barnet är viktigt i just deras liv. (Arnér & Tellgren, 2006, 40)

Barns perspektiv handlar om barnens egna upplevelser, erfarenheter och hur de själva förstår världen runt omkring. Utifrån Sveriges läroplan för förskolan tolkas barns perspektiv så att barn behöver själva vara aktivt medverkande. Småbarnspedagogiken ska ge barnen en trygg miljö där de kan utforska och utvecklas som individer. Barnen ska få

möta vuxna som ser varje barn och aktivt ger barnen möjlighet till samspel mellan både vuxna och andra barn i gruppen. (Pramling Samuelsson, Sommer & Hundeide, 2011, 36-42)

Skillnaden mellan barnperspektiv och barns perspektiv kan man tydliggöra genom att samtala med barnen. Det är viktigt att man som vuxen lyssnar till vad barnet har att säga eftersom barns perspektiv kan se väldigt olika ut från barn till barn. Barns perspektiv ser olika ut eftersom alla barn har olika erfarenheter och olika villkor. Till skillnad från barnperspektiv som kan beskrivas som att man som vuxen ser till "barns bästa". (Arnér & Tellgren, 2006, 40-41)

4.2.1 Betydelsen av barnperspektiv och barns perspektiv inom småbarnspedagogiken

Barn lever här och nu och deras fokus ligger på det som händer just nu därför behöver man inom småbarnspedagogiken försöka fånga barnens intressen och göra dem delaktiga för att få dem att lära sig något. När man inom småbarnspedagogiken arbetar utifrån barnets utvecklingsnivå så kan man säga att man arbetar ur ett barns perspektiv eftersom pedagogen försöker göra det som hen tycker är bäst för barnet utifrån vad man vet om barnet. Små barn är aktiva av naturen och det ställer vissa krav på pedagogen inom småbarnspedagogiken. Pedagogen behöver sätta sig in i barnens värld och anpassa sitt perspektiv till att se vad som intresserar barnen och försöka få dem att se samma lärandeobjekt som pedagogen. Pedagogens roll inom småbarnspedagogiken är lika viktig i både lärande och leken. Leken spelar också en stor roll och är nödvändig för barnen inom småbarnspedagogiken. Pedagogen ska ge barnen stöd och inspiration i leken. Inom småbarnspedagogiken fokuserar man ofta på barncentrering det vill säga att barnet får t.ex. känna, smaka, lukta, prata om det som hen ska lära sig mera om. Barnen ska vara aktiva och prova på men det är förstås pedagogerna som ställer upp vissa ramar, det som är viktigt är att barnens perspektiv ska finnas med inom dessa ramar. (Pramling Samuelsson, Sommer & Hundeide, 2011, 174-178)

4.3 Hur ser barn på vuxna?

Arnér och Tellgren har intervjuat barn om hur de ser och tänker om oss vuxna och hur de vill att vuxna ska vara mot barn. När de har samtalat med barnen om hur de tycker att en vuxen ska vara så är det främst snälla vuxna som barnen vill vara med. Med snälla vuxna kan de då mena att en vuxen t.ex. ger dem tid, låter dem göra olika saker och att de ger barnet omtanke. Utifrån samtalen med barnen fick de också ut att barnen tycker om vuxna som har lärt dem något vilket också betyder att den vuxna har gett barnet tid till att lära dem. Arnér och Tellgren tyder barnens svar som att barnen tycker om vuxna som ger dem möjlighet till inflytande, att barnen får göra saker. Barnen fick också beskriva hur de inte vill att vuxna ska vara och då berättar barnen att vuxna t.ex. inte ska vara arga och slåss. Arnér och Tellgren tolkar således att barnen har en grundläggande inställning att man ska vara snälla mot varandra. (Arnér & Tellgren, 2006, 60-63)

5 Barns rätt till inflytande och delaktighet

Det finns lagar och styrdokument som styrker barns rätt till delaktighet och inflytande. I det här kapitlet kommer jag att sammanfatta vad barnskyddslagen, lagen om småbarnspedagogik, grunder för planen för småbarnsfostran och FN:s barnkonvention säger om barnens rättigheter. Jag fokuserar mest på barnens rättigheter inom småbarnspedagogiken och som tangerar barnens delaktighet och inflytande.

5.1 Barnskyddslagen och lag om småbarnspedagogik

Barns rätt till delaktighet finns också uttryckt i barnskyddslagen (417/2007). I 20 § skrivs att barnet har rätt att uttrycka sin åsikt och önskan och den informationen ska hanteras utifrån barnets ålder och mognad. I 24 § klargörs också att man ska arbeta för barnets bästa, den socialarbetare som har hand om barnets fall skall alltid se till att barnets bästa sätts i första hand. Samt skall socialarbetaren hjälpa barnet att få sin åsikt och vilja hörd. (Barnskyddslagen 417/2007)

Enligt lagen om småbarnspedagogik (540/2018) har alla barn som inte nått läropliktsåldern rätt till småbarnspedagogik. Det är kommunen, samkommuner eller privat serviceproducent som kan ordna småbarnspedagogik i form av daghem, familjedagvård eller öppen dagvårdsverksamhet. I lagens 3§ nämns syftet med småbarnspedagogiken och där framhäver lagen att barnen ska få sina individuella behov tillgodosedda, ge barnen möjlighet att utvecklas i grupp tillsammans med andra och att barnen ska få vara delaktiga i ärenden som har betydelse för barnet självt. I 20§ nämns barnens rätt till delaktighet och inflytande i småbarnspedagogiken. Barnen ska enligt ålder och mognad få vara delaktiga i planering, genomförande och utvärdering av småbarnspedagogiken. Där nämns också att vårdnadshavarna ska kunna ha inflytande i barnens planering, genomförande och utvärdering av småbarnspedagogiken. (Lag om småbarnspedagogik 540/2018)

5.2 Grunder för planen för småbarnspedagogik

Grunderna för planen för småbarnspedagogik är en föreskrift som skrivits av Utbildningsstyrelsen, den är nationell och följer lagen om småbarnspedagogik. Småbarnspedagogiken ska stödja vårdnadshavarna, som har den primära uppfostringsskyldigheten, att barnets bästa tillgodoses. Syftet med grunderna för planen för småbarnsfostran är att alla barn vad det gäller uppväxt, utveckling och lärande inom småbarnspedagogiken ska ges på lika villkor. Grunderna för planen för småbarnspedagogik skall användas som grund för de som ordnar småbarnspedagogik när de utformar en egen lokal plan för småbarnspedagogik. Det är de som ordnar småbarnspedagogiken som har en skyldighet att ha med vårdnadshavarna och barnen i utformningen och utvecklandet av den lokala planen för småbarnspedagogiken. (Utbildningsstyrelsen, 2018, 7-11)

Barnen har i sin tur en egen individuell plan för småbarnspedagogik som ska uppdateras årligen. Barnets egen plan ska göras tillsammans med barnet, vårdnadshavarna och personer som ansvarar för barnet inom småbarnspedagogiken. Det är viktigt att barnets åsikter beaktas i planen och det är personalen inom småbarnspedagogiken som ska utforma metoder och arbetssätt för att barnet ska få sin röst hörd. (Utbildningsstyrelsen, 2018, 11)

I planen för småbarnspedagogik är ett av målen att barnet ska ha möjlighet att ha egna åsikter och få vara med och påverka. Det här tankesättet lägger en grund för barnen att

tänka demokratiskt. Personalen inom småbarnspedagogiken ska ge barnen möjlighet att ta egna initiativ. Genom respekt och hänsynstagande från personalen så stärks barnens rättigheter att vara delaktiga och genom att utforma regler tillsammans så stärks barnens förmåga att kommunicera och skapar tillit till andra människor. (Utbildningsstyrelsen, 2018, 27)

5.3 FN:s konvention om barns rättigheter

I Barnkonventionen finns bestämmelser om barns mänskliga rättigheter. Konventionen togs i bruk 1989 och gäller de länder som anslutit sig till detta avtal. Det är regeringen i landet som ska ansvara för att barnens rättigheter följs. I artikel 3 nämns att barnets bästa är alltid det man prioriterar i barnkonventionen, oberoende vad det gäller, när det berör barnet så ska barnets bästa gå i första hand. I artikel 12 och 13 i barnkonventionen förklaras det att barn har rätt att få uttala sin önskan om saker som berör barnet och barnen ska få ha egna åsikter och ha rätt att uttrycka dessa. Dock ska man ta hänsyn till barnets mognad och ålder samt att barnets åsikter respekterar andra personer som det handlar om. (FN barnkonvention, 4, 18)

6 Demokrati inom småbarnspedagogiken

Betydelsen av demokrati i förskolan är att barn har möjlighet att ge ett inflytande i den verksamhet som de själva är deltagare i. Man ska börja med att hitta barnets kunskapsnivå och sedan hjälpa barnet att utvecklas utifrån deras tidigare erfarenheter och kunskaper. Pedagogen har som uppgift att skapa och uppmärksamma situationer i vardagen där barnen har möjlighet att använda sig av demokratiska processer. Barnen behöver lära sig hur de ska hantera olika situationer där det uppstår olikheter. (Karlsson, 2014, 23)

När man inom småbarnspedagogiken använder ett demokratiskt förhållningssätt betyder det att man låter barnen komma till tals och ge dem utrymme att visa vad de är intresserade av. Många har synen på småbarnspedagogiken som en ”förvaringsplats” medan föräldrarna måste arbeta men egentligen är det så att småbarnspedagogiken är en del av barnens utbildning. Det är då mycket viktigt att pedagogen, som har det pedagogiska ansvaret, är

utbildad och tar ansvaret för att verksamheten uppföljs, utvärderas och utvecklas för att upprätthålla en god kvalitet. Det handlar då inte om att barnen uppfyller vissa mål eller klarar av vissa saker i en viss ålder utan det handlar mer om att dokumentera och utvärdera hur man har gått tillväga. Barnen ska inte nå en viss kunskaps nivå tills de börjar skolan utan pedagogens uppgift är att ge barnen möjligheten till att lära sig olika saker genom att fånga deras intressen. (Ekelund, 2011, 35-39)

När det gäller demokrati i förskolan så ska man också ta barnens frågor och tankar på allvar. T.ex. när barnen ställer en fråga så ska man ge dem utrymme att själva tänka fram ett svar, man kan alltså ställa frågan tillbaka. Det ger barnen möjlighet att visa vad de kan men om de inte kommer på något bra svar så kan man hjälpa till genom att föreslå att vi tar reda på det tillsammans så får barnen också vara delaktiga i att hitta ett svar på frågan de ställde. Man skall också som pedagog inom småbarnspedagogiken lyssna på vad barnen berättar, försöka förstå och bemöta dem på ett värdigt sätt, man ska inte skratta och skämta bort det som de berättar eftersom det kan vara en seriös tanke enligt barnen. (Ekelund, 2011, 73-74,107)

Inom småbarnspedagogiken behöver pedagogerna se barnens perspektiv för att kunna göra dem mer delaktiga. Tanken med att få barnen mer delaktiga är att barn ska lära sig från tidig ålder att aktivt tänka och handla demokratiskt, eftersom vi lever i ett demokratiskt samhälle. (Pramling Samuelsson, Sommer & Hundeide, 2011, 35-36)

Konkreta situationer där man ser demokratiarbete inom småbarnspedagogiken är t.ex. att barnen ska få göra egna val och genom dessa val få vara med och påverka på sin pedagogiska vardag. I studier så har man sett att valen som barn får göra i småbarnspedagogiken handlar mest om val som inte har så stor betydelse för den pedagogiska verksamheten. Pedagogen är också ofta med och styr barnens val med att föreslå aktiviteter och för att få jämna grupper vid aktiviteterna. Men för barnen det kanske inte handlar om att de får göra egna val utan mer att de blir lika bemötta, får förståelse och blir behandlade med respekt. (Johansson & Thornberg, 2014, 121-125)

Inom småbarnspedagogiken har det blivit allt vanligare att de använder sig av barnråd för att barnen ska få sin åsikt hörd och få vara delaktiga. Barnrådet är liknande till skolans elevråd och har samma grundtanke. Barnrådet kan träffas regelbundet och där diskuteras det som barnen vill ta upp, allt från önskemål om utflykter till vem som är kompis med vem. Det viktigaste är att barnen får styra vad som diskuteras. Det som sägs på barnrådet skall dokumenteras och läses upp vid följande barnråd för att påminna om vad som blivit

sakt förra gången. Problemet vid dessa barnråd kan vara att pedagogerna styr barnens beslut och kan välja vilka av barnens förslag som de vill bygga vidare på. Det här är ett demokratiskt problem, att det finns en viss maktskillnad mellan pedagoger och barn. Forskare hävdar att problemet inte är att barnen får säga sina åsikter och delta utan problemet är att pedagogerna inte lyssnar till vad barnet säger. I arbete med yngre barn så måste pedagogerna använda sig av sin lyssnar förmåga och inte bara genom att höra vad barnen säger utan också att se på barnens kroppsspråk och se barn som är tysta. (Dolk, 2013, 148-167)

7 Dokumentation

Dokumentation inom småbarnspedagogiken betyder att man synliggör för barnen, vårdnadshavarna, pedagogerna och övriga beslutsfattare hur man arbetar pedagogiskt inom verksamheten. Dokumentation kan göras genom att t.ex. anteckna, ta bilder, filma eller observera, genom dokumentationen så kan man reflektera och utveckla verksamheten. Dokumentationen handlar om att pedagogen dokumenterar en relation t.ex. till barnens arbete, eget arbete eller läroplanens mål. Det är lika viktigt för pedagogen att analysera sitt eget arbete liksom att följa barnens arbete och samtidigt analysera barnens arbete tillsammans med dem. När man som pedagog vill följa med sitt eget arbete och utvecklas så kan man använda sig av en dagbok där man dokumenterar varje dag om sitt arbete. Genom att samtala med barnen kring deras arbeten så kan man hjälpa barnet att minnas och känna igen saker och därmed ge saker en mening och barnet ser och kan reflektera över vad de har lärt sig. Dokumentationen kan användas senare till utvärdering och utveckling av verksamheten och man kan synliggöra småbarnspedagogikens kvalitet. (Pramling Samuelsson & Sheridan, 2016, 131-132)

7.1 Pedagogisk dokumentation

Pedagogisk dokumentation är en viktig arbetsmetod som används för att kunna planera, utvärdera och utveckla verksamheten inom småbarnspedagogiken. Genom användningen av pedagogisk dokumentation inom småbarnspedagogiken får personalen en bild av barnens intressen, utvecklingsnivå, tankar och behov. Genom t.ex. personalens

observationer, barnens teckningar och fotografier ur vardagen så ser man vad som fångar barnens intresse och var barnen ligger i utvecklingen så man kan planera verksamheten utifrån det. För att kunna bedöma barnens behov av stöd så kan man utgå ifrån den pedagogiska dokumentationen och dokument som har samlats in under en längre tid kan användas som utvärdering för verksamheten. Den här arbetsmetoden gör att både barnen och vårdnadshavarna kan vara delaktiga i planering, utvärdering och utveckling av verksamheten. (Utbildningsstyrelsen, 2018, 39-40)

Målet för pedagogiska verksamheten inom småbarnspedagogiken är att få lärande och välmående barn. För att nå detta mål så behöver verksamheten innehålla dessa delar:

- **Värdegrund och syn på lärande:** verksamhetskultur, lärmiljöer, arbetssätt, samarbete, pedagogisk dokumentation, utvärdering och utveckling
- **Lärområden:** språkens rika värld, mina många uttrycksformer, jag och vår gemenskap, jag utforskar min omgivning och jag växer, rör på mig och utvecklas
- **Barnens intressen och behov:** barnets uppväxtmiljöer
- **Mångsidig kompetens:** förmåga att tänka och lära sig, kulturell och kommunikativ kompetens, vardagskompetens, multilitteracitet och digital kompetens, förmåga att delta och påverka

(Utbildningsstyrelsen, 2018, 38)

Barnens idéer och personalens planering av verksamhet ska sammankopplas och utgöra en helhet för den pedagogiska verksamheten. Personalen bör fånga barnens intressen och behov och sammankoppla det med barnens uppväxtmiljö för att få en grund för planeringen av den pedagogiska verksamheten. För att den pedagogiska verksamheten ska vara av god kvalitet så krävs det dokumentation, utvärdering och utveckling av verksamheten. (Utbildningsstyrelsen, 2018, 38-39)

Användningen av pedagogisk dokumentation grundar sig i Reggio Emilia pedagogiken och har använts där i flera decennier. Målet med pedagogisk dokumentation är inte att visa vad barnen har åstadkommit utan ska användas som ett redskap för hur pedagogerna kan fortsätta arbetet med barnen. Den pedagogiska dokumentationen ska bjuda in barnen, pedagoger och vårdnadshavarna i en öppen dialog sinsemellan. Det är viktigt att pedagogerna funderar på när barnen kan vara delaktiga i processen och vem och vad som

ska dokumenteras. Barnen behöver själva få välja när de vill vara delaktiga och inte. (Svenning, 2011, 28-29)

7.1.1 Pedagogisk dokumentation inom småbarnspedagogiken i Malax kommun

Enligt Malax kommuns plan för småbarnspedagogik använder sig personalen av pedagogisk dokumentation genom att göra iakttagelser, lyssna och samtala med barnen. Personalen inom småbarnspedagogiken går också igenom barnens teckningar, ser på barnens lek, fotograferar och filmar verksamheten för den pedagogiska dokumentationen. För att få barnen delaktiga i planering av verksamheten så planerar personalen tillsammans med barngruppen ett gemensamt tema och utifrån barnens idéer och förslag så väljer man vilka arbetssätt man ska använda. Personalens uppgift är att motivera barnen och göra läroprocessen så intressant som möjligt. När barngruppen är klar med temat som de har arbetat kring så utvärderas det genom att personalen tillsammans med barnen funderar på vad de har lärt sig kring temat och utvärderar hur de har lärt sig olika saker. Inom Malax kommuns småbarnspedagogik används den pedagogiska dokumentationen som en arbetsmetod för att få barnen och vårdnadshavarna delaktiga i verksamheten. Samtidigt får personalen utvärdera och utveckla verksamheten utifrån den pedagogiska dokumentationen. Inom Malax kommuns småbarnspedagogik så gör man en egen plan för varje enskilt barn och den pedagogiska dokumentationen har en viktig del i barnens egen plan. (Malax kommuns plan för småbarnspedagogik, 2017)

7.2 Utvärdering av den pedagogiska verksamheten

När man utvärderar den pedagogiska verksamheten så vill man lyfta fram vilken kvalitet verksamheten har. Man kan göra utvärdering i form av självvärdering eller extern utvärdering. Dessa olika former bör synliggöra barnets läroprocess, hur pedagogen hanterar barnen och hur barnen och pedagogerna fungerar sinsemellan i jämförelse med verksamhetens mål. Med självvärdering menas att den berörda pedagogen skall kritiskt utvärdera sitt arbete med både positiva och negativa saker, pedagogen bör också ha en tanke på hur hen kommer att lösa eventuella problem. För att kunna göra en självvärdering så behövs kunskap, erfarenhet och förmåga att kunna reflektera. Om man själv kan göra

alla dessa moment så kommer man att kunna få en förståelse och kunna göra en förändring i sitt arbete som pedagog. Extern utvärdering betyder att pedagogerna har satt upp olika kvalitetskriterier på verksamheten som de diskuterar sinsemellan. (Pramling Samuelsson, 2016, 133-136)

Utvärdering ur barns perspektiv handlar om att försöka förstå hur barnet tänker, varför de gärna gör vissa saker men inte andra, varför vissa barn förhåller sig bättre till varandra, varför vissa pedagoger och barn kommer bättre överens, det vill säga hur ser det ut från barnets synvinkel. Enda sättet att ta reda på det är genom att samtala med barnet, pedagogen behöver få barnet att uttrycka sig genom handling eller tanke. Man kan som pedagog få en god förståelse för barnets förståelse genom att kombinera barnets olika uttrycksformer. Man skall inte bara utvärdera barnets kognitiva förmågor utan den sociala och känslomässiga delen är minst lika viktig och den delen får man inte utan barnets perspektiv på verksamheten. Det viktigaste är att utvärdera vad som sker med barnets lärande och utveckling inom småbarnspedagogiken. (Pramling Samuelsson, 2016, 136-137)

8 Tidigare forskning

I Boströms artikel (2012) har han undersökt hur man kan göra barnen delaktiga i forskning kring barn i dagvården. T.ex. två olika metoder som han använde var att använda en öppen attityd gentemot barnen som gör att de känner sig välkomna att delta i diskussioner kring vad de gör på daghemmet och den andra metoden var att be barnen fotografera olika ställen och situationer på daghemmet som de tyckte om och sedan göra ett collage och berätta om det för varandra. Genom dessa metoder så får barnen en aktivare roll i undersökningen och man ser det från barnens perspektiv.

Det som kan bli svårt, enligt Boström, är det etiska biten. Eftersom barnen kanske inte till fullo förstår vad de ger sig in på när de är med och undersöker, de kan känna sig pressade att delta. Det blir väldigt tudelat eftersom det å ena sidan gör att barnen blir mer involverade men å andra sidan så är det forskaren och dagvårdspersonalen som har makten över informationen som kommer in. Därför tycker Boström det är viktigt att forskaren och dagvårdspersonalen visar hänsyn till barnens känslor och tankar. (Boström, 2012)

Slutligen menar Boström att vi inte kan påstå att barnen helt och hållet kan delta som medarbetare i en undersökning som görs om dem eftersom de inte är med i planeringen och sätter upp mål för undersökningen. Men på det här sättet så har de en mer aktiv roll och är inte bara objekt som blir iakttagna i en undersökning. Vuxna måste försöka få barnen att vilja delta och visa känslor och att de ska veta att de kan påverka sina egna liv. (Boström, 2012)

År 2019 har Friman gjort en undersökning, i sitt examensarbete, kring barnens delaktighet inom småbarnspedagogiken. Undersökningen är gjord i Nykarleby och de intervjuade arbetar på olika daghem inom staden. Enligt Frimans undersökning så är barnens deltagande i verksamheten väldigt olika från daghem till daghem och det är främst skillnad på pedagogernas engagemang. På vissa daghem upplever man att pedagogerna diskuterar mer med barnen och utgår ifrån deras intressen medan man på vissa daghem planerar verksamheten utifrån pedagogernas önskemål eftersom de anser att verksamheten löper smidigast så. Friman anser att kunskapen kring barnens delaktighet fortfarande inte är uppdaterad hos pedagogerna och fortfarande är under ett utvecklingskede hos flera av daghemmen.

9 Undersökning och genomförande

I undersökningsdelen i det här examensarbetet kommer jag att beskriva hur jag har valt metod och respondenter och hur jag har samlat in data samt hur jag hanterar sekretessen kring undersökningen. Genom undersökningen vill jag ta reda på hur pedagogerna på daghemmen i Malax kommun ger barnen möjlighet till delaktighet inom småbarnspedagogiken, hur pedagogerna tänker kring begreppet delaktighet och vad som kunde förbättras för att göra barnen mer delaktiga. Till slut kommer jag att diskutera resultatet som undersökningen ger och koppla samman resultatet med mina forskningsfrågor och teoridelen.

9.1 Val av metod och respondenter

Jag har valt att använda mig av en kvalitativ metod i min undersökning eftersom jag strävade efter att få mera djupgående svar och jag ville ha möjligheten att ställa vidare frågor för att kunna få en djupare uppfattning om respondentens svar. Den kvalitativa metoden passar min undersökning eftersom jag ville få ett samtal som gjorde att respondenten kunde styra utvecklingen av samtalet. När jag valt att använda mig av en kvalitativ metod så genomförde jag intervjuer med mina respondenter. Jag har använt mig av riktgivande frågor men kunde under intervjuernas gång ändra på dem och skapa djupare diskussion genom att följa respondentens intresse och svar. Till skillnad från kvantitativ metod som ger svar som kan användas i statistik och har mera fasta svarsalternativ för respondenten. Skulle jag ha använt mig av en kvantitativ metod så skulle jag inte få tillräckligt med information om hur respondenterna menar och undersökningen skulle ge ett mera allmänt svar som inte går in på djupet. (Holme & Krohn Solvang, 1997, 76-78, 100-101)

I valet av respondenter så vill man få tag på ett så varierat urval som möjligt därför har jag valt att inte intervjua t.ex. endast lärare inom småbarnspedagogik utan jag ville gärna få med flera olika yrkesgrupper inom småbarnspedagogiken. Man vill också gärna få med personer som har en viss kunskap inom området och som är vana att reflektera olika situationer. Eftersom respondenterna frivilligt har valt att ställa upp på intervju så kan man tänka sig att de är beredda på att reflektera sitt arbete. Personerna ska kunna välja att delta i intervjuerna eftersom informationen man vill åt kan vara känslig och personlig för det intervjuade. Därför har jag valt att fråga daghemmen i Malax kommun som sedan valt ut frivilliga att delta i min undersökning. (Holme & Krohn Solvang, 1997, 104-105)

9.2 Datainsamling

Datainsamlingen gjordes genom intervjuer med pedagoger inom Malax kommuns småbarnspedagogik. Jag kontaktade först chefen för småbarnspedagogik i Malax kommun för att få ett skriftligt forskningslov för min undersökning. I första hand ville jag träffa respondenterna personligen eftersom ett möte öga mot öga ger bättre möjligheter att få tillförlitliga svar och kroppsspråket är också en del av uppfattningen. Om personlig intervju inte var möjlig av en eller annan orsak så kunde jag tänka mig att göra en

telefonintervju eftersom samtalet kunde spelas in och jag kunde användas i efterhand. Innan intervjuerna kontaktade jag dagvårdsenheterna i Malax kommun och beskrev vad jag ville undersöka och hur jag gick tillväga, så att respondenterna skulle veta vad de ger sig in på om de ville vara med och bli intervjuade. (Bell, 2006, 157-159)

Innan intervjuerna så listade jag upp några riktgivande frågor, som inte är ledande eller ger outtalade förutsättningar, som jag kan använda under intervjuens gång. Det är viktigt att frågorna kommer i rätt ordning för att få en god kontakt till respondenten. Innan jag gjorde intervjuerna så testade jag frågorna och intervjuade någon annan i min närhet för att träna inför de riktiga intervjuerna och för att se att frågorna inte blir feltolkade av respondenterna. (Bell, 2006, 159)

Intervjuerna blev ljudinspelade så att jag i efterhand kunde gå igenom materialet inför resultatredovisningen och slutdiskussionen. Genom att ljudinspela intervjuerna så kunde jag ge full fokus till att lyssna på respondenten och jag kunde lyssna igenom ljudinspelningen flera gånger för att få exakta citat och för att få en bättre förståelse. (Bell, 2006, 165)

9.3 Sekretessen

Intervjuerna gjordes på daghemmen och vi satte oss enskilt på en plats där vi inte kunde bli störda. Innan intervjuerna frågade jag respondenten om jag fick spela in intervjun. All data som jag har samlat in och använt för resultatredovisning så förstördes och ljudinspelningarna raderades. Jag har inte använt mig av citat eller information som kan kopplas till en viss person.

9.4 Analysmetod

Jag har valt att använda helhetsanalys för att redovisa svaren av intervjuerna. Genom att använda helhetsanalys så samlar man ihop all information så att det får en helhet. Man fokuserar på vissa problemområden och teman som man analyserar informationen utifrån. Jag har valt helhetsanalys eftersom jag kan fokusera på frågeställningarna jag har i examensarbetets syfte och analysera intervjuerna utifrån dem för att sedan jämföra svaren

med den teoretiska delen av examensarbetet. Jag får en helhet av respondenternas svar och kan sammanställa svaren så att de tangerar mina frågeställningar. Till skillnad från delanalysen där man ordnar upp resultatet i olika kategorier eller använder sig av tabeller för att redovisa resultatet. (Holme & Krohn Solvang, 141, 1997).

Teman som jag har valt till analysen är pedagogernas kunskap kring begreppet delaktighet och åsikter om nya grunderna för planen för småbarnspedagogik, som uppmanar till barns delaktighet, hur pedagogerna gör för att göra barnen delaktiga i verksamheten, pedagogernas tankar kring när barnen känner sig delaktiga och varför pedagogerna tror att barn inte får vara delaktiga och slutligen vad pedagogerna anser kan förbättras inom småbarnspedagogiken för att göra barnen mer delaktiga. Jag har valt dessa teman eftersom de besvarar frågeställningarna i examensarbetets syfte och dessa teman ger en bred bild av hur pedagogerna arbetar och tänker kring barns delaktighet inom småbarnspedagogiken i Malax kommun.

10 Resultat

I det här kapitlet kommer jag att redovisa resultatet av min undersökning. I min undersökning deltog fyra pedagoger. Pedagogerna arbetade som förskolelärare, lärare inom småbarnspedagogik och barnskötare. Pedagogerna hade arbetat inom småbarnspedagogiken i Malax kommun allt från några månader till flera år.

10.1 Kunskap och åsikter kring begreppet delaktighet

Inledningsvis i intervjuerna bad jag pedagogerna beskriva vad delaktighet betyder för dem och frågade när de anser att man är delaktig i något. Utifrån den här frågan ville jag få svar på hur pedagogerna ser på begreppet delaktighet. Alla pedagoger var väldigt eniga om att man är delaktig när man får vara med i en diskussion, på ett eller annat sätt få sin röst hörd och att man får vara med och påverka. En av pedagogerna nämner att man behöver ha koll på vad det handlar om innan man är med och gör ett beslut, t.ex. behöver man få en förklaring på vad det är man ska välja mellan och vad det innebär om man väljer en viss

sak. En annan pedagog säger att det är också viktigt att kunna ta del av vad andra tänker när det gäller delaktighet.

Jag ställde också frågan när pedagogerna tror att barnen känner sig delaktiga i småbarnspedagogiken. De flesta pedagogerna nämner att de tror att barnen känner sig delaktiga när de känner att pedagogerna lyssnar till dem, att barnen kan komma med önskemål som de sedan ser att pedagogerna tar i beaktan önskemålen när de planerar verksamheten. En pedagog säger också att det handlar om att barnen ska få känna sig trygga, att de ska känna att de varje dag blir sedda och hörda. En pedagog nämner att hen tror att barnen känner sig delaktiga när de får göra saker på sitt sätt, på så sätt att man har ett mål med verksamheten men barnen känner att de får ta sina egna små sidovägar utifrån deras intressen för att nå målet. En pedagog säger:

”Jag tror att barnen känner skillnad på om vi bara sitter i kansliet och bestämmer vad vi ska göra eller om man tillsammans i gruppen, samlingen eller leken kommer på något som barnen är intresserade av”

En av pedagogerna säger att det behövs en balansgång mellan pedagogens sätt att leda gruppen och att vara lyhörd för vad barnen har för intressen. Om man märker att barnen inte är intresserad av leken eller samlingen så behöver man tänka om för att fånga deras intresse.

10.2 Barnens delaktighet i planering, utvärdering och utveckling

Jag frågade hur pedagogerna gör på avdelningarna för att göra barnen delaktiga i planering, utvärdering och utveckling av verksamheten. Alla pedagogerna var enade om att för att göra barnen delaktiga i planering av verksamheten så måste man vara öppen och bjuda in barnen att få säga sina åsikter eller att man tar ett steg tillbaka t.ex. i leken och iakttar vad det är barnen är intresserade av och sedan utgår ifrån det när man planerar verksamheten. En pedagog sa att hen försöker att barnen ska få prova på så mycket som möjligt, när barnet har en idé så provar man det och ser tillsammans om det funkar. Pedagogen vill ge barnet känslan av att alltid få vara med och säga sin åsikt oberoende om barnet säger något som kan vara helt upp åt skogen så ska barnen aldrig bli skrattad åt. En pedagog nämner att i arbete med yngre barn så kan det vara svårt att veta vad barnen är intresserade av eller vad de vill göra eftersom de inte har erfarenhet av vad som finns ännu. Med de yngre

barnen behöver man också vara delaktig på så sätt att man hjälper dem och lär dem. Då anser pedagogen att man kan ge förslag och olika valmöjligheter för att få dem delaktiga. En annan pedagog tar upp ett exempel när de arbetat tema inriktat, utifrån vad barnen var intresserade av. De hade arbetat kring vulkaner och tillsammans med barnen tagit reda på fakta om vulkaner, tittat på bilder och videon och slutligen fick alla barn göra sin egen vulkan i trolldag. Barnen tyckte det var jättekul få göra en alldeles egen vulkan och att de fick arbeta med händerna och måla den precis som de ville.

Flera av pedagogerna sa att de använder sig av Seesaw som en form av dokumentation och utvärdering av verksamheten. Pedagogerna berättade att man på Seesaw kan ladda upp bilder och videon på barnen och skicka det till föräldrarna. På så sätt får både föräldrarna och barnen vara med i utvärderingen och barnen får också hemma upprepa och berätta vad de har gjort och hur vad de tyckte om det.

”..att ta en bild och så får barnet i efterhand berätta om bilden”

Några pedagoger sa också att det används pärmar, alla barn har sin egen pärm, dit man samlar t.ex. teckningar som man sedan skickar hem. En av pedagogerna nämnde att de genom samtal och diskussioner utvärderar vad de har gjort, t.ex. att man tillsammans med barnen funderar kring vad man lärt sig och barnen får berätta och visa vad de kan om det tema som man har arbetat kring och en annan pedagog nämnde att man frågar barnen vad de tyckte om det som blivit gjort och om det finns någonting som de velat göra annorlunda.

En av pedagogerna berättade om ett exempel på ett tema som de använt på avdelningen: en av pedagogerna frågade i samlingen vad de visste om t.ex. myra, barnen fick svara och en annan pedagog antecknade barnens svar. På så sätt så fick de reda på barnens förkunskap kring temat myran och också vilka intressen som fanns kring temat myra som de kunde spinna vidare på. Samma pedagog ansåg att det kan vara svårt att göra med 1-3 åringar eftersom de behöver mera stöd. Pedagogen ansåg att läroplanen är mera riktad åt äldre barn som tänker och handlar på ett annat sätt än yngre barn, de yngre barnen behöver först och främst lära sig vad som finns innan de kan göra ett val.

10.3 Pedagogens stöd

Jag ställde frågan hur de tycker att man som pedagog kan stöda barnen till att bli mer delaktiga. Alla pedagoger tyckte att man som vuxen ska lyssna till barnet. En av pedagogerna nämnde att man som pedagog kan gå fram till barn som inte så gärna säger sin åsikt framför gruppen och sätta sig ner och diskutera, då känner barnet att man lyssnar bara på hen. En annan pedagog sa att det är viktigt att kunna läsa av barnen och se när jag som pedagog behöver gå och stöda och att man kan ge barnet tid, t.ex. om barnet inte kan koncentrera sig på det som ska göras så ska man låta barnet göra något annat en stund.

En pedagog tyckte att det är viktigt att låta barnen få prova och reda ut saker själva men att man alltid visar att man finns där som stöd när det behövs och att barnen känner att det finns någon som sätter gränser, pedagogen sa:

”..det är som med hästtyglar, ibland släpper man efter och ibland drar man tillbaka men man håller alltid i tyglarna för att det är jag som pedagog som är ansvarig för att vi inte hoppar i diket.”

Samma pedagog tyckte också att det är viktigt att man ger barnen utrymme till att prova saker. Om barnet har en idé så låter man barnet prova på och själv se om det funkar eller inte. Som pedagog behöver man kunna backa och våga låta barnen misslyckas också så att de lär sig. Pedagogen ansåg också att man behöver lära barnet att ta ansvar för sina egna känslor, inte att man som pedagog går fram och reder ut tvister mellan barnen utan att de själva ska fundera ut vad som gick fel och varför kompiserna blev ledsen. En annan pedagog ansåg att man som pedagog kan stöda barnet till delaktighet i alla situationer inom småbarnspedagogiken, allt ifrån matsituation till vilostunden, det som är viktigast är att man som pedagog är närvarande och lyssnar.

10.4 Riktlinjerna för barns delaktighet utifrån grunderna för planen för småbarnspedagogik

Jag frågade vad pedagogerna anser om de nya riktlinjerna kring barns delaktighet som lyfts fram i grunderna för planen för småbarnsfostran. Alla pedagoger var ense om att det är bra och viktigt att planen lyfter fram att barnen ska få vara mer delaktiga. En av pedagogerna sa att hen tror att tanken att barnen ska få vara delaktiga i småbarnspedagogiken alltid har

funnits med men att det nu lyfts fram i grunderna för planen för småbarnspedagogik gör att pedagogerna får sig en tankeställare och man måste fundera vad vi gör, varför vi gör det, och för vem vi gör det. Samma pedagog nämner också att hen ser på barns delaktighet på ett annat sätt än tidigare sedan det har lyfts fram i grunderna för planen för småbarnspedagogik, att man tänker på det mer och hur viktigt det är.

En annan pedagog poängterade att det är bra att grunderna för planen för småbarnspedagogik lyfter fram delaktigheten eftersom det ger nya idéer åt pedagogerna, det blir så lätt att hamna i samma ”gängor” och tänka på ett nytt sätt. Samma pedagog tyckte också att det är bra att både föräldrar och barn ska vara mer delaktiga för det kommer nya synpunkter och pedagogerna får nya sätt att se på saker.

En av pedagogerna nämnde att utifrån grunderna för planen för småbarnspedagogik så kan man tänka sig att det är viktigt att vi som pedagoger är som medvandrare. Hen sa att vi vet vilka mål vi har med verksamheten men att det är barnen som hittar vägen dit. Samma pedagog sa att i förskola där det finns material som man måste gå igenom och alla behöver ta del av men att man gör det på olika sätt, t.ex. kan någon behöva stöd i ett och en annan i något annat.

En av pedagogerna sa att hen inte är så bra att hitta på och planera verksamhet så då är det bra att barnen får vara uppslaget och ge förslag så får man som pedagog spinna vidare på det istället för att tänka ut allt på förhand. En annan pedagog tyckte också att det är bra att det finns riktlinjer som gör att barnen får komma med egna idéer om hur de vill göra saker.

Följande fråga var om pedagogerna har diskuterat riktlinjerna som grunderna för planen för småbarnspedagogiken har på sina respektive avdelningar. Svaren var olika bland pedagogerna, en av pedagogerna svarade att de nog har diskuterat riktlinjerna och att man specifikt har funderat hur man ska göra barnen mera delaktiga på avdelningen och en annan pedagog sa att hen själv inte har varit med och diskuterat eftersom hen inte har någon fast avdelning som hen arbetar på utan hoppar mellan olika avdelningar, men samma pedagog upplever ändå att det nog har blivit diskuterat på ett eller annat sätt på planeringsdagar och avdelningarnas veckomöten. Två av pedagogerna sa att det inte alls har blivit diskuterat på deras avdelningar kring grunderna för planen för småbarnspedagogik. Men en av dessa pedagoger tyckte ändå att det vore viktigt att diskutera dem eftersom hen tycker att de nya grunderna för planen för småbarnspedagogik handlar mycket om hur man själv tar den till sig och man måste fundera vad delaktighet betyder för mig och vad betyder det för dig.

De flesta pedagogerna är ändå ense om att verksamheten inom småbarnspedagogiken har ändrat sedan de nya riktlinjerna för grunderna för planen för småbarnspedagogik kom. En av pedagogerna såg på det som att man har svängt på allt, förut var det pedagogen som planerade all verksamhet men nu försöker man fånga barnens intressen. Samma pedagog sa att man utgår ifrån barnen när man planerar verksamheten på avdelningen, det finns en "grovplanering" innan verksamheten kör igång men den ändras beroende på behov och intressen. En av pedagogerna upplevde att det blev upprörande känslor för pedagogerna när de nya grunderna för planer för småbarnspedagogik trädde ikraft. Detta för att pedagogerna då upplevde att de fick kritik för hur de har genomfört verksamhet tidigare och många kanske inte hade riktigt koll på vad de nya riktlinjerna betydde. Samma pedagog tyckte att det är viktigt att man vågar tänka efter varför man har gjort som man har gjort tidigare för att kunna utveckla och ändra sin verksamhet, det kan vara så små löjliga saker det handlar om men man har bara inte tänkt efter varför man har gjort så. Pedagogen poängterar också:

"..det här är saker som man inte får förändring på 1-2 år utan man måste implementera det under en lång tid"

10.5 Kunskap och möjligheter att utveckla sig som pedagog

Följande fråga som jag ställde pedagogerna var om de känner att de har tillräckligt med kunskap kring hur man får barnen mer delaktiga och om de har fått möjlighet att delta i föreläsningar eller kurser i ämnet. Alla pedagoger tyckte att de har kunskap och känner till hur man ska få barnen mer delaktiga men alla är ändå ense om att man aldrig kan veta för mycket så mer kunskap kunde man nog ändå få. En av pedagogerna sa att man kanske genom mer utbildning skulle kunna få mera verktyg om hur man ska gå tillväga, hur man ska få in det i verksamheten och hur man ska få barnen intresserade och på det sättet att det faktiskt syns i verksamheten så att man inte bara pratar om det. En annan pedagog sa att man inte heller kan använda samma kunskap i alla situationer utan ibland måste man försöka använda lite andra metoder.

En av pedagogerna tyckte att det har kommit fram mycket kring barns delaktighet via utbildningen och att allt har lyfts fram så påtagligt, pedagogen tyckte att hen alltid har tänkt i dessa banor men att det ändå har blivit så att man ändrat tankesätt. En annan av

pedagogerna tyckte att man inte ska vara nöjd helatiden, bara i vissa situationer, för att sedan lyfta blicken framåt och fundera vad vi gjorde bra men också hur vi kan göra annorlunda och göra det bättre.

En av pedagogerna poängterade att det är viktigt att alltid få gå på föreläsningar och utbildningar för det kommer nytt material helatiden och hen ansåg också att det är arbetsgivarens ansvar att framföra vad det är för kunskap som behövs, t.ex. vad har vi i vår lokala plan som vi satsar på och vilken kunskap behöver våra pedagoger för att vi ska nå dessa mål. Hälften av pedagogerna tyckte dock att arbetsgivaren kunde erbjuda mer föreläsningar, utbildningar eller kurser för pedagogerna. En av pedagogerna sa att utbudet är smalt och man måste oftast gå på egen tid om det är något som man är intresserad av. En annan pedagog tyckte ändå att arbetsgivaren lyssnar på vad man är intresserad av att gå för kurser och ger möjlighet att gå dessa på arbetstid.

10.6 Orsaker till att barn inte får vara delaktiga

Jag frågade vad pedagogerna tror är orsaker till att barnen inte får vara delaktiga i småbarnspedagogiken. Hälften av pedagogerna trodde att orsaken till största del är bekvämlighetsskäl, pedagogerna fastnar i gamla spår och har jobbat i många år på samma sätt och har svårt att svänga och byta till ett nytt spår. En av dessa pedagoger trodde ändå att det nog har ändrats på de flesta avdelningar inom kommunen. Men pedagogen kunde tänka sig att orsaken till att man inte låter barnen vara delaktiga är att det är lättare att bestämma hur man gör, plocka fram färdigt material och kanske till och med en färdig modell på vad man ska göra, istället för att behöva engagera sig och involvera barnen i planeringen.

En annan pedagog trodde att orsaken är att man har för lite tid i och med att barngrupperna är så stora så om man inte delar upp barnen så är det bara de barn som är modigast som får sin röst hörd och någon annan lämnar lite bakom. Pedagogen trodde att det kanske handlar om att man inte har tid att sätta sig ner med barnen utan har mycket annat på avdelningen som behöver göras.

En tredje pedagog trodde att det handlar om pedagogernas personlighet, om man vågar släppa taget och vågar släppa kontrollen lite. Samma pedagog trodde också att det beror på vilken barnsyn man har som pedagog, t.ex. anser du att barnet är kompetent och kan och

ska utvecklas eller anser du att du som pedagog behöver vara här för att barnet ska kunna klara av sin vardag. Pedagogerna tyckte att det handlar om att våga släppa taget och lita på att barnen kan. Hen tycker att man behöver ge barnen utrymme för att de ska få lära känna sig själva och inte ha förutfattade meningar.

10.7 Förbättringar

Till sist frågade jag pedagogerna vad som kunde förbättras på deras avdelningar för att få barnen mer delaktiga i verksamheten. Hälften av pedagogerna tyckte att man kunde dela in barnen i mindre grupper oftare för då blir det lättare att diskutera med barnen. En av dessa pedagoger tyckte också att man kunde ha fram t.ex. en pysselhörna så att barnen alltid har möjlighet att skapa något och ge barnen mera möjlighet att kunna välja själva vad de vill göra utan att man alltid behöver fråga pedagogen först. Samma pedagog sa:

”Man måste bara se vad funkar och funkar det och hur gör vi så att det funkar”

En annan av pedagogerna trodde att en förändring i personalgruppens attityd kunde förbättra barnens möjlighet till delaktighet. Eftersom barnen känner sig trygga om de känner att pedagogerna tar sitt ansvar. Pedagogerna tyckte att på deras avdelning kunde man ändra på att alla pedagogerna skulle ta mera eget ansvar att pedagogerna ska kunna lita på varandra och känna att alla är behövda också i personalgruppen. Samma pedagog trodde också att en mindre barngrupp gör att barnens röst blir mer hörd.

En tredje pedagog tyckte att man på avdelningen kunde förbättra att improvisera mer t.ex. om det dyker upp något som intresserar barnen att man kan använda det för att lära barnen något nytt eller göra experiment inom området som intresserar dem. Pedagogerna trodde att dessa förutsättningar finns på avdelningen hen jobbar på och även om det finns pedagoger på avdelningen som gärna tänker i ”gamla spår” så upplever pedagogerna att man kan diskutera och ändå prova på nya saker och styra enligt barnens intressen.

En av pedagogerna sa att man genom att dela upp i mindre grupper kan få en bättre struktur och planera hur det går smidigast att göra olika saker. Och viktigt att tänka att man ger det tid, allt behöver inte hända på samma gång utan man delar upp det i etapper, att man t.ex. pratar med ett barn en dag och ett annat nästa dag.

11 Slutdiskussion

I det här kapitlet kommer jag att diskutera vad undersökningen gav för resultat och sammankoppla teoridelen med resultatet. Syftet med examensarbetet var att undersöka hur pedagogerna på daghemmen i Malax kommun ger barnen möjlighet att aktivt delta i planering, utvärdering och utveckling av verksamheten. Frågeställningar som jag ville få svar på var: vad delaktighet betyder för pedagogerna och när tror de att barnen upplever delaktighet? Vad anser pedagogerna om de nya grunderna för planen för småbarnspedagogik och dess riktlinjer kring barns delaktighet och hur arbetar de på avdelningarna kring dessa riktlinjer? Hur gör pedagogerna för att få barnen delaktiga i verksamheten och vad kunde förbättras inom småbarnspedagogiken för att få barnen mer delaktiga?

Genom undersökningen fick jag en inblick i hur pedagogerna arbetar på olika avdelningar för att barnen ska uppleva att de är delaktiga i verksamheten. Överlag kan man konstatera att pedagogerna är mer lyhörda till barnens önskemål och tänker mer på att göra barnen delaktiga i planering, utvärdering och utveckling av verksamheten i småbarnspedagogiken. Det varierar dock på avdelningarna hur mycket man har diskuterat tillsammans om hur man arbetar för att göra barnen mer delaktiga. Det varierar också på vilken åldersgrupp man arbetar med, en pedagog som arbetar med yngre barn anser att man behöver kanske ge mer alternativ till de yngre än med äldre barn. Alla pedagoger var enade om att de trodde att barnen känner sig delaktiga när de får sin röst hörd, får vara med i diskussioner och får ge önskemål och också får dessa uppfyllda. Alla pedagoger tycker också att de har sett en förändring i småbarnspedagogikens verksamhet sedan den nya planen för grunderna för småbarnspedagogiken trädde i kraft och alla anser också att det alltid går att förbättra verksamheten eftersom det helatiden kommer in ny kunskap och nytt material. Orsaken till att barn inte får vara delaktiga ansåg en del av pedagogerna att det handlar om att pedagogerna inte är motiverade och de har fastnat i gamla spår och har arbetat så i flera år men en pedagog tror också att det kan bero på personalgruppens samarbetsförmåga och även nämndes av en pedagog att tid och stora barngrupper kan vara en orsak till att barnen inte har möjlighet att få vara delaktiga så mycket som de skulle kunna.

Frågorna som jag ställde kunde ha varit mer tydliga eftersom jag flera gånger fick tydliggöra för pedagogerna vad det var jag var ute efter men jag tycker ändå att jag fick svar på det jag undersökte. Jag tyckte att frågorna var öppna och några av pedagogerna gav långa svar som gav mycket till resultatredovisningen medan en del pedagoger svarade kort

men ändå så att det gav svar på mina forskningsfrågor. Dock kunde jag ha fått fler pedagoger att intervjua och som har arbetat längre inom kommunen eftersom flera av pedagogerna arbetat ett år eller mindre så var det svårt att jämföra hur verksamheten t.ex. hade ändrats efter att de nya grunderna för småbarnspedagogiken trädde i kraft.

Resultatet av undersökningen motsvarade ganska långt vad jag förväntade mig, jag tänkte mig att pedagogerna nog hade en del kunskap om hur man gör barnen delaktiga i verksamheten men att det nog ännu var till stor del under bearbetning och att avdelningarna arbetade lite olika och fokuserade på olika saker. Det som förvånade mig var att många av pedagogerna inte var bekanta med innehållet i grunderna för planen för småbarnspedagogik och riktlinjerna för barns delaktighet. Alla pedagoger var dock väldigt positiva till att barnen ska göras mer delaktiga i verksamheten och att man ska fånga barnens intressen. Alla pedagoger ställde sig positivt till att en förändring har skett och upplever att alla har fått sig en tankeställare och arbetar mer konkret för att göra barnen mer delaktiga.

Avslutningsvis kan jag konstatera att undersökningen har varit intressant att genomföra eftersom det var intressant att höra hur pedagogerna tänker kring delaktighet och att höra att alla pedagoger tycker det är väldigt viktigt att barnen ska få vara delaktiga och få sin röst hörd. Genom att skriva teoridelen har jag fått mera kunskap i hur man kan göra barn mer delaktiga och varför det är viktigt att barnen får vara delaktiga och jag har fått inblick i vad olika lagar och styrdokument säger om barns delaktighet.

12 Källförteckning

Arnér, E & Tellgren, B. (2006). *Barns syn på vuxna – att komma nära barns perspektiv*. Denmark: Studentlitteratur.

Arnér, E. (2009). *Barns inflytande i förskolan – en fråga om demokrati*. Lund: Studentlitteratur AB.

Bell, J. (2006). *Introduktion till forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur AB.

Broström S. Children's participation in research. *International Journal of Early Years Education*. 2012;20(3):257-269. doi:10.1080/09669760.2012.715407.

Dolk, K. (2013). *Bångstyriga barn – makt, normer och delaktighet i förskolan*. Stockholm: Ordfront förlag.

Ekelund, G. (2011). *Jakten på demokrati i förskolan*. Malmö: Exaktaprinting

FN:s konvention om barns rättigheter. (1991) [online]
<http://lapsiasia.ssthosting.fi/sv/lapsen-oikeudet/> [hämtat: 20.2.2020]

Friman, I. (2019). "Det finns alltid rum för förbättring". Examensarbete för socionom (YH)-examen. Yrkehögskolan Novia. Utbildningsprogrammet för det sociala området.

Holme I-M. & Krohn Solvang, B. (1997). *Forskningsmetodik – om kvalitativa och kvantitativa metoder*. Lund: Studentlitteratur AB.

Johannesen, N. & Sandvik, N. (2009). *Små barns delaktighet och inflytande – några perspektiv*. Stockholm: Liber AB.

Johansson, E. & Thornberg, R. (2014). *Värdepedagogik Etik och demokrati i förskola och skolan*. Stockholm: Liber AB.

Karlsson, R. (2014). *Demokrati i förskolan – fokus på barns samspel*. Stockholm: Liber AB.

Madsen, B. (2006). *Socialpedagogik – Integration och inklusion i det moderna samhället*. Lund: Studentlitteratur AB.

Molin, M, Gustavsson, A. & Hermansson, H-E. (2010) *Meningsskapande och delaktighet – Om vår tids socialpedagogik*. Göteborg: Daidalos AB.

Plan för småbarnspedagogik, Malax kommun. (2017) [online] <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-ylops-service/api/dokumentit/9373835>[hämtat: 20.4.2020]

Pramling Samuelsson, I & Sheridan, S. (2016). *Lärandets grogrund*. Lund: Studentlitteratur AB.

Pramling Samuelsson, I., Sommer, D. & Hundeide, K. (2011). *Barnperspektiv och barnens perspektiv i teori och praktik*. Stockholm: Liber AB.

Rosengren, Å., Söderström, E., Cederberg, A., Brandtberg-Ahlfors, B. & Sigfrids, I. (2019) Socionomstuderandes förståelse av begreppet delaktighet. *Sosiaalipedagoginen aikakauskirja*. vol. 20.

Svenning, B. (2011). *Vad berättas om mig? Barns rättigheter och möjligheter till inflytande i förskolans dokumentation*. Lund: Studentlitteratur AB.

Svenska akademins ordlista. (2018) [online] [hämtat: 15.1.2020]

Utbildningsstyrelsen. (2018). *Grunder för planen för småbarnspedagogik*. [online] https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/grunderna-for-planen-for-smabarnspedagogik-2018_0.pdf [hämtat:20.2.2020]

Åkerström Kördel, J. & Brunberg, E. (2017). *Delaktighet – som rättighet, fenomen och vardagspraktik i hälso- och välfärdsarbete*. Lund: Studentlitteratur AB.

Finlands författarsamling

Lag om småbarnspedagogik 13.7.2018/540 [online] www.finlex.fi [hämtat:2.3.2020]

Barnskyddslag 13.4.2007/417 [online] www.finlex.fi [hämtat:2.3.2020]

Bilaga

Intervjufrågor

- Vad anser du att begreppen delaktighet och inflytande innefattar?
- Hur gör ni på er avdelning för att få barnen mer delaktiga i planering, utvärdering och utveckling av småbarnspedagogiken?
- Har ni diskuterat barnens delaktighet i verksamheten och funderat gemensamt på avdelningen hur ni ska arbeta för att öka barns delaktighet?
- Har du sett någon förändring i gruppen när barnens delaktighet blivit större?
- När tror du att barnen känner sig delaktiga inom småbarnspedagogiken?
- Vilken inverkan tror du att pedagogerna har på barnens möjligheter att vara delaktiga i verksamheten?
- Är du bekant med grunderna för planen för småbarnsfostran och vad den säger om barns delaktighet, vad anser du om det?
- Hur har ni ändrat er verksamhet sedan den nya planen för småbarnsfostran trädde i kraft?
- Känner du att du har tillräckligt med kunskap kring hur man får barnen delaktiga i planering, utvärdering och utveckling av verksamheten?
- Vad tror du är orsaken till att barn inte får vara delaktiga?
- Finns det något på er avdelning som kan förbättras som gör att barnen blir mer delaktiga? Iså fall vad?